Història de la filosofia

Descartes

Exercicis · 70 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

OPCIÓ B

Soc […] una cosa que pensa. I què més? Miraré de buscar més intensament en la imaginació per a esbrinar si no soc alguna cosa més. Certament, no soc aquesta combinació de membres que anomenem cos humà; no soc en absolut un aire suau i penetrant, que s'expandeix arreu del cos; no soc tampoc un vent, un alè o un vapor ni res que pugui fingir o imaginar, perquè ja he suposat que tot això no era res; i sense abandonar aquesta suposició, m'adono que no deixo d'estar segur que jo soc alguna cosa. […] Sé que jo existeixo, i vull saber què és aquest «jo» que sé que existeix. És clar que la concepció de mi mateix a la qual he arribat no depèn de les coses que encara no sé si existeixen i, per consegüent, encara amb més motiu no depèn de cap de les coses que la meva imaginació fingeix i inventa. I els mateixos termes «fingir» i «imaginar» m'adverteixen del meu error: en efecte, estaria inventant si imaginés ser alguna cosa, perquè imaginar és contemplar la figura o la imatge d'una cosa corpòria. Ara bé: sé del cert que jo existeixo i sé també que totes les imatges (i, en general, totes les coses que es refereixen a la naturalesa dels cossos) potser són només somnis o quimeres. […] Sé amb certesa que res del que puc comprendre per mitjà de la imaginació no pertany al coneixement que tinc de mi mateix.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

Pregunta I. Feu un breu resum d'aquest text, centrant-vos en les idees principals que hi apareixen i en la relació que s'estableix entre aquestes idees. (Responeu usant, aproximadament, entre vuitanta i cent vint paraules.) [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument el significat que tenen en el text els mots següents (responeu usant, aproximadament, entre cinc i vint paraules en cada cas): [1 punt]

a) «imatge»:

b) «cossos»:

Pregunta III. Considereu la següent afirmació del text: «Sé amb certesa que res del que puc comprendre per mitjà de la imaginació no pertany al coneixement que tinc de mi mateix.» Expliqueu quin és el sentit d'aquesta afirmació que René Descartes fa a la meditació II, com encaixa aquesta afirmació amb el conjunt de l'argumentació de Descartes a les *Meditacions* i quina justificació tindria aquesta afirmació segons Descartes. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Doncs bé, què soc jo, ara que suposo que hi ha algú extremament poderós i, si goso dir-ho, maliciós i astut, que dedica totes les seves forces i totes les seves arts a enganyar-me? Puc estar segur de tenir cap de les coses que acabo d'atribuir a la naturalesa corporal? Em deturo a pensar-hi amb atenció, les passo i repasso totes en el meu esperit i no en trobo cap que pugui dir que em pertanyi. No és necessari que m'aturi a enumerar-les. Passem, doncs, als atributs de l'ànima i vegem si n'hi ha cap que em pertanyi. Els primers fan referència a nodrir-me i caminar; i si és veritat que no tinc cos, també serà veritat que no puc caminar ni alimentar-me. Un altre és percebre amb els sentits, però tampoc no és possible percebre amb els sentits sense cos. A més que altres vegades ja he cregut percebre amb els sentits moltes coses mentre dormia, les quals he hagut de reconèixer, en despertar-me, que veritablement no les havia percebut. Un altre és pensar. I aquí sí que trobo que el pensament és un atribut que em pertany: és l'únic que no es pot separar de mi. *Jo soc, jo existeixo* […]. Ara no admeto res que no sigui necessàriament vertader: no soc, doncs, parlant amb propietat, sinó una cosa que pensa […]. Forçaré la meva imaginació per cercar si no soc alguna cosa més. No soc de cap manera aquesta agrupació de membres que anomenem cos humà; no soc en absolut un aire suau i penetrant, que s'expandeix per tots aquests membres; no soc tampoc un vent, un alè o un vapor ni res que pugui fingir o imaginar, perquè ja he suposat que tot això no era res. I sense abandonar aquesta suposició, mantinc que no deixa de ser cert que soc alguna cosa.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

Pregunta I. Feu un breu resum d'aquest text, centrant-vos en les idees principals que hi apareixen i en la relació que s'estableix entre aquestes idees. (Responeu usant, aproximadament, entre noranta i cent trenta paraules.) [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument el significat que tenen en el text els mots següents (responeu usant, aproximadament, entre cinc i vint paraules en cada cas): [1 punt]

***a*)** «necessàriament»:

***b*)** «suposició»:

Pregunta III. Considereu la següent afirmació del text: «No soc de cap manera aquesta agrupació de membres que anomenem cos humà.» Expliqueu quin és el sentit d'aquesta afirmació i de quina manera es relaciona amb les propostes filosòfiques de René Descartes; indiqueu de quina manera aquesta afirmació es justifica a partir d'aquestes propostes. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Tot i que la sequedat de la gola no sempre ve, com és habitual, del fet que beure és necessari per a la salut del cos, sinó de vegades d'una causa del tot contrària, com és el cas dels hidròpics, és de totes maneres molt millor que ens enganyi en aquesta circumstància que no pas que ens enganyés sempre, quan el cos està ben disposat […].

Aquesta consideració m'és molt útil no només per a reconèixer tots els errors a què la meva naturalesa està sotmesa, sinó també per a evitar-los, o per a corregir-los més fàcilment. Sé que allò que els meus sentits m'indiquen sobre el que és bo o és nociu per al cos és més sovint veritat que no pas fals; puc gairebé sempre examinar una mateixa cosa amb molts sentits; i puc, a més, utilitzar la meva memòria (que connecta el present i el passat) i el meu enteniment (que ara ja ha descobert totes les causes dels meus errors). No haig de témer, doncs, que hi pugui haver falsedat en les coses que els meus sentits em representen habitualment. […] De cap manera no haig de dubtar de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat als meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'aquestes facultats no em diu res que repugni al que em diuen les altres. Perquè, del fet que Déu no és enganyador, se'n segueix necessàriament que jo en això tampoc no m'enganyo.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Feu un breu resum d'aquest text, centrant-vos en les idees principals que hi apareixen i en la relació que s'estableix entre aquestes idees. (Responeu usant, aproximadament, entre noranta i cent trenta paraules.) [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents (responeu usant, aproximadament, entre cinc i vint paraules en cada cas): [1 punt]

a) «falsedat»:

b) «se'n segueix necessàriament»:

Pregunta III. Considereu la següent afirmació del text: «De cap manera no haig de dubtar de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat als meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'aquestes facultats no em diu res que repugni al que em diuen les altres.» Expliqueu quin és el sentit d'aquesta afirmació i de quina manera es relaciona amb les propostes filosòfiques de René Descartes; indiqueu com aquesta afirmació es justificaria a partir de les propostes de Descartes. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

I heus aquí que, mentre parlo, algú atansa aquest tros de cera al foc. El que hi quedava de sabor es desprèn, l'olor s'esvaeix, canvia de color, perd la forma, augmenta de grandària, es fon, s'escalfa, a penes es pot tocar i, si el palpem, no emet cap so. Subsisteix la mateixa cera, després d'aquests canvis? Hem de confessar que subsisteix la mateixa cera, i ningú no ho pot negar. Què és, doncs, el que coneixíem tan distintament d'aquell tros de cera?

Certament, no pot ser res del que he notat mitjançant els sentits, ja que totes les coses percebudes pel gust, l'olfacte, la vista, el tacte o l'oïda han canviat i, malgrat tot, continua havent-hi la mateixa cera. Potser és el que ara penso, això és: que la cera no era ni aquesta dolçor de mel, ni aquesta agradable olor de flors, ni aquesta blancor, ni aquesta figura, ni aquest so, sinó tan sols un cos que poc abans se'm manifestava sota aquestes formes i, ara, sota unes altres. Però què és, parlant amb precisió, el que jo imagino quan la concebo d'aquesta manera? Considerem-ho atentament i, apartant totes les coses que no pertanyen a la cera, vegem què en resta. Certament, només alguna cosa extensa, flexible i mutable. […]

Però què és aquest tros de cera que només pot ser comprès per l'enteniment o per l'esperit? Sens dubte, és el mateix que veig, que toco, que imagino; en fi, és el mateix que conec des del començament. Ara bé, el que cal remarcar amb força és que la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació (i no ho ha estat mai, tot i que abans ho semblés), sinó una inspecció de l'esperit […].

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

Pregunta I. Expliqueu breument (entre vuitanta i cent vint paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «distintament»:

b) «esperit»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de la següent afirmació del text: «la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació […], sinó una inspecció de l'esperit». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint a les pàgines 6 i 7.]

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

Observo que hi ha una gran diferència entre l'esperit i el cos, perquè el cos, per la seva naturalesa, és sempre divisible, i l'esperit és del tot indivisible. En efecte, quan considero el meu esperit, és a dir, a mi mateix en tant que soc només una cosa que pensa, no hi puc distingir cap part, sinó que em concebo com una cosa única i íntegra. I encara que tot l'esperit sembla estar unit a tot el cos, si perdés un peu, un braç o qualsevol altra part del cos, sé que no per això se suprimiria cap part del meu esperit. I de les facultats de voler, de sentir, d'entendre, etc., no se'n pot dir pròpiament parts, perquè és un únic esperit el que vol, sent, entén, etc. En canvi, amb les coses corporals o extenses passa tot el contrari, ja que no n'hi ha cap que no es pugui dividir fàcilment en parts en el pensament, i per tant, no n'hi ha cap que no conegui com a divisible. I amb això n'hi hauria prou per a ensenyar-me que l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «esperit»:

b) «una cosa única i íntegra»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit de l'afirmació del text següent i les raons de René Descartes per a fer-la: «I amb això n'hi hauria prou per a ensenyar-me que l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota, i continueu escrivint, si voleu, a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

Ara bé, tot i que, efectivament, no puc concebre un Déu sense existència, com no puc pensar una muntanya sense vall, tanmateix, igual que del fet que jo pugui pensar una muntanya amb una vall no se'n segueix pas que hi hagi cap muntanya al món, del fet que pugui concebre Déu amb existència, no sembla que se'n segueixi per això sol que Déu existeix: perquè el meu pensament no imposa cap necessitat a les coses; i així com només depèn de mi imaginar-me un cavall alat, encara que no n'hi hagi cap que tingui ales, d'igual manera podria atribuir l'existència a Déu, encara que no hi hagi cap Déu que existeixi.

De tota manera, aquí hi ha un sofisma amagat sota l'aparença d'aquesta objecció: perquè del fet que jo no puc concebre una muntanya sense vall, no se'n segueix que hi hagi cap muntanya al món, ni cap vall, sinó solament que la muntanya i la vall, tant si existeixen com si no, no es poden separar l'una de l'altra de cap manera, mentre que del fet que no puc concebre Déu sense existència se'n segueix que l'existència és inseparable de Déu, i per tant que existeix veritablement: i no és que el meu pensament pugui fer que això sigui d'aquesta manera o que imposi necessitat a les coses; sinó, al contrari, que la necessitat de la cosa mateixa, a saber, de l'existència de Déu, em determina a pensar això. Perquè no soc lliure de concebre un Déu sense existència (és a dir, un ésser sobiranament perfecte sense una perfecció sobirana); però en canvi soc lliure d'imaginar-me un cavall amb ales o sense ales.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, v

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

***a*)** «necessitat»:

***b*)** «sofisma»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de la següent afirmació del text: «Perquè no soc lliure de concebre un Déu sense existència (és a dir, un ésser sobiranament perfecte sense una perfecció sobirana); però en canvi soc lliure d'imaginar-me un cavall amb ales o sense ales.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Aquesta naturalesa [la d'un ésser compost de cos i ment] m'ensenya prou bé a fugir de les coses que em causen una sensació de dolor i a buscar les que em transmeten alguna sensació de plaer; però no veig que a part d'això m'ensenyi que d'aquestes diferents percepcions dels sentits n'hàgim de concloure res tocant a les coses que hi ha fora de nosaltres sense que la ment les hagi examinat curosament i amb molta atenció. Ja que és només a la ment, em sembla, i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses.

Així, tot i que una estrella no em produeixi una impressió més gran en l'ull que la flama d'una petita espelma, no hi ha en mi cap inclinació real o natural que m'indueixi a creure que l'estrella és tan petita com aquesta flama; quan de nen ho jutjava d'una altra manera, ho feia sense cap fonament racional. I si bé quan m'acosto al foc sento calor, i si m'hi acosto una mica més també sento dolor, no hi ha cap raó que em pugui convèncer que en el foc hi hagi cap cosa semblant a aquesta calor que sento, ni tampoc a aquest dolor; només tinc raons per a creure que en el foc hi ha alguna cosa, la que sigui, que excita en mi aquestes sensacions de calor o de dolor.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «concloure»:

b) «no hi ha cap raó»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de l'afirmació següent del text: «és només a la ment, em sembla, i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Com que sé que totes les coses que concebo clarament i distintament poden ser produïdes per Déu tal com jo les concebo, n'hi ha prou que arribi a concebre clarament i distintament una cosa sense l'altra per a estar segur que una és distinta o diferent de l'altra, atès que poden existir separades, si més no per l'omnipotència de Déu […]. Per tant, a partir del fet que sé que existeixo i que m'adono que l'única cosa que pertany a la meva naturalesa o essència és que soc una cosa que pensa, concloc amb certesa que la meva essència consisteix solament en això: a ser una cosa que pensa, o una substància l'essència o la naturalesa de la qual no és sinó pensar. I encara que potser (o millor certament, com ho diré ben aviat) tinc un cos al qual estic estretament unit, tanmateix, com que d'una banda tinc una idea clara i distinta de mi mateix, en tant que soc només una cosa que pensa i no és extensa, i que d'una altra tinc una idea distinta del cos, en tant que és una cosa extensa i que no pensa, és segur que aquest jo, és a dir, la meva ànima, per la qual jo soc el que soc, és enterament i veritablement distinta del meu cos, i que pot existir sense el cos.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «omnipotència»:

b) «no és extensa»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de l'afirmació següent del text: «la meva ànima […] és enterament i veritablement distinta del meu cos». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

9. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Doncs bé, què soc jo, ara que suposo que hi ha algú extremament poderós i, si goso dir-ho, maliciós i astut, que dedica totes les seves forces i totes les seves arts a enganyar-me? Puc estar segur de tenir cap de les coses que acabo d'atribuir a la naturalesa corporal? Em deturo a pensar-hi amb atenció, les passo i repasso totes en el meu esperit i no en trobo cap que pugui dir que em pertanyi. No és necessari que m'aturi a enumerar-les. Passem, doncs, als atributs de l'ànima i vegem si n'hi ha cap que em pertanyi. Els primers fan referència a nodrir-me i caminar; i si és veritat que no tinc cos, també serà veritat que no puc caminar ni alimentar-me. Un altre és percebre amb els sentits, però tampoc no és possible percebre amb els sentits sense cos. A més que altres vegades ja he cregut percebre amb els sentits moltes coses mentre dormia que, en despertar-me, he hagut de reconèixer que veritablement no les havia percebut. Un altre és pensar. I aquí sí que trobo que el pensament és un atribut que em pertany: és l'únic que no es pot separar de mi. *Jo soc, jo existeixo*: cert, però, durant quant de temps? Tant de temps com penso, perquè podria ser que, si deixés de pensar, deixés alhora de ser o existir. Ara no admeto res que no sigui necessàriament vertader: no soc, doncs, parlant amb propietat, sinó una cosa que pensa, és a dir, un esperit, un enteniment o una raó, que són termes amb un significat que abans desconeixia. Soc, doncs, una cosa vertadera, que existeix veritablement. Però, quina cosa? Ja ho he dit: una cosa que pensa.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

10. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:
[1 punt]

a) «naturalesa corporal»

b) «necessàriament vertader»

11. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a fer aquesta afirmació en aquest punt de les *Meditacions metafísiques*: «Ara no admeto res que no sigui necessàriament vertader: no soc, doncs, parlant amb propietat, sinó una cosa que pensa […].» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

12. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Tot i que la sequedat de la gola no sempre ve, com és habitual, del fet que beure és necessari per a la salut del cos, sinó de vegades d'una causa del tot contrària, com és el cas dels hidròpics, és de totes maneres molt millor que ens enganyi en aquesta circumstància que no pas que ens enganyi sempre, tot i estar el cos ben disposat; i així en altres casos semblants.

Aquesta consideració m'és molt útil, no només per a reconèixer tots els errors a què la meva naturalesa està sotmesa, sinó també per a evitar-los, o per a corregir-los més fàcilment: ja que sabent que tots els meus sentits m'indiquen ordinàriament el que és veritat i no pas el que és fals tocant a les coses que fan referència al que és útil o nociu per al cos, i podent fer-ne servir gairebé sempre molts per a examinar una mateixa cosa i, a més, podent utilitzar la meva memòria per a lligar i unir els coneixements presents als passats, així com el meu enteniment, que ja ha descobert totes les causes dels meus errors, no haig de témer que hi pugui haver falsedat en les coses que els meus sentits em representen habitualment. […] De cap manera no haig de dubtar de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat als meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'aquestes facultats no em diu res que repugni al que em diuen les altres. Perquè, del fet que Déu no és enganyador, se'n segueix necessàriament que jo en això tampoc no m'enganyo.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

13. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]

a) «enteniment»

b) «repugni»

14. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la en aquest punt de les *Meditacions metafísiques* (al final de la meditació VI): «sabent que tots els meus sentits m'indiquen ordinàriament el que és veritat i no pas el que és fals tocant a les coses que fan referència al que és útil o nociu per al cos, i podent fer-ne servir gairebé sempre molts per a examinar una mateixa cosa i, a més, podent utilitzar la meva memòria […], així com el meu enteniment […], no haig de témer que hi pugui haver falsedat en les coses que els meus sentits em representen habitualment.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

15. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Observo que hi ha una gran diferència entre l'esperit i el cos, perquè el cos, per la seva naturalesa, és sempre divisible, i l'esperit és del tot indivisible. En efecte, quan considero el meu esperit, és a dir, a mi mateix en tant que soc només una cosa que pensa, no hi puc distingir cap part, sinó que em concebo com una cosa única i íntegra. I encara que tot l'esperit sembla estar unit a tot el cos, si perdés un peu, un braç o qualsevol altra part del cos, sé que no per això se suprimiria cap part del meu esperit. I de les facultats de voler, de sentir, d'entendre, etc., no se'n pot dir pròpiament *parts,* perquè és un únic esperit el que vol, sent, entén, etc. En canvi, amb les coses materials o extenses passa tot el contrari, ja que no n'hi ha cap que no es pugui dividir fàcilment en parts en el pensament, i per això entenc que és divisible. I amb això n'hi hauria prou per a ensenyar-me que l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos, si no ho sabés ja prou.

René Descartes. *Meditacions metafísiques,* VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

16. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents:
[1 punt]

a) «extenses»

b) «dividir fàcilment en parts en el pensament»

17. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons que René Descartes ofereix a les *Meditacions metafísiques* per a afirmar-la: «l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

18. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Per tant, he de rebutjar tots els dubtes d'aquests dies passats considerant-los hiperbòlics i ridículs, especialment aquella incertesa tan general referent al somni, que no podia distingir de la vetlla: ja que ara hi trobo una diferència molt gran, i és que la nostra memòria mai no pot lligar i unir els nostres somnis els uns amb els altres i amb tot el continu de la nostra vida, tal com ho sol fer unint les coses que esdevenen quan estem desperts. En efecte, si quan estic despert tot de sobte se m'aparegués i em desaparegués algú, com passa amb les imatges que veig dormint, de manera que no pogués adonar-me ni d'on ve ni a on va, amb raó el consideraria un espectre o un fantasma format en el meu cervell com els que s'hi formen quan dormo, i no pas una persona de veritat. Però quan percebo coses que sé distintament d'on vénen i on són, i quan se m'apareixen, i puc lligar sense interrupció la sensació actual amb la resta de la meva vida, estic completament segur que les he percebut estant despert i no en somnis. I no he de dubtar de cap manera de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat a tots els meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'ells no m'ha informat de res que estigui en contradicció amb cap dels altres. I és que del fet que Déu no enganya, se'n segueix necessàriament que en això no estic enganyat. Però com que la necessitat dels afers pràctics ens obliga sovint a prendre decisions abans d'haver tingut temps d'examinar-los curosament, s'ha d'admetre que la vida humana sovint és susceptible d'errar en coses particulars […].

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

19. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «hiperbòlics»
b) «contradicció»

20. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la en aquest punt de les *Meditacions metafísiques* (al final de la meditació VI): «Però com que la necessitat dels afers pràctics ens obliga sovint a prendre decisions abans d'haver tingut temps d'examinar-los curosament, s'ha d'admetre que la vida humana sovint és susceptible d'errar en coses particulars.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

21. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

I heus aquí que, mentre parlo, algú atansa aquest tros de cera al foc. El que hi quedava de sabor es desprèn, l'olor s'esvaeix, canvia de color, perd la forma, augmenta de grandària, es fon, s'escalfa, a penes es pot tocar i, si el palpem, no emet cap so. Subsisteix la mateixa cera, després d'aquests canvis? Hem de confessar que subsisteix la mateixa cera, i ningú no ho pot negar. Què és, doncs, el que coneixíem tan distintament d'aquell tros de cera? Evidentment, potser no era res del que jo havia percebut per mitjà dels sentits […]. Considerem-ho atentament i, allunyant totes les coses que no pertanyen en absolut a la cera, vegem què en resta. Certament, no en resta res més que una cosa extensa, flexible i mutable. I, què és això de «flexible i mutable»? No deu ser potser que imagino que aquesta cera, tot i ser rodona, és capaç d'esdevenir quadrada i de passar de la forma quadrada a una de triangular? No, certament, no és això, perquè jo la concebo capaç de rebre una infinitat de canvis semblants, i ni amb la meva imaginació seria capaç de recórrer tota aquesta infinitat de possibilitats i, per tant, aquest concepte que tinc de la cera no l'he obtingut mitjançant la facultat d'imaginar.

[…] No concebria clarament i veritablement què és la cera si no penso que és capaç de rebre més variacions en l'extensió que les que mai hagi pogut imaginar. Haig d'admetre que ni tan sols amb la imaginació puc concebre què és aquesta cera, i que només la concep el meu enteniment. […] Doncs bé, de quina cera parlo que només pot ser concebuda per l'enteniment o l'esperit? Indubtablement, de la mateixa que veig, que toco i que imagino; la mateixa que conec des del començament. I el que cal remarcar és que la seva percepció […] no és de cap manera una visió, un tacte o una imaginació, i no ho ha estat mai, per més que abans ens ho podia semblar, sinó que és només una inspecció de la ment, que pot ser imperfecta i confusa, com ho era abans, o bé clara i distinta, com ho és ara […].

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

22. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

a) «extensa»

b) «distinta»

23. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la: «[La seva percepció] no és de cap manera una visió, un tacte o una imaginació, i no ho ha estat mai, per més que abans ens ho podia semblar, sinó que és només una inspecció de la ment […].» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

24. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Havent-me donat Déu una gran inclinació a creure que les idees em són enviades per les coses corporals o que provenen d'elles, no veig com podríem excusar Déu de l'engany, si aquestes idees provenien o eren produïdes per altres causes que les coses corporals. Per tant, s'ha d'admetre que les coses corporals existeixen.

De tota manera potser no són ben bé com les percebem amb els sentits, ja que aquesta percepció dels sentits és bastant obscura i confusa en molts aspectes; però almenys cal reconèixer que veritablement posseeixen totes les coses que entenc clarament i distintament, és a dir, totes les coses que, parlant en general, s'han d'incloure en la geometria especulativa. Pel que fa a les altres coses, tant les que són particulars, per exemple, que el sol sigui de tal magnitud i que tingui tal forma, etc., com les que entenem menys clarament i menys distintament, com la llum, el so, el dolor i altres de semblants, és segur que, tot i ser força dubtoses i incertes, com que Déu no és un ésser decebedor i, per tant, no permetrà que les meves opinions puguin ser falses sense donar-me també una facultat capaç de corregir-les, crec que puc concloure amb seguretat que tinc en mi els mitjans per a conèixer-les amb certesa.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

25. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:

[1 punt]

a) «coses corporals»

b) «menys clarament»

26. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de la frase següent del text: «s'ha d'admetre que les coses corporals existeixen». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

27. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Suposem, doncs, que estem adormits i que totes aquestes particularitats, és a dir, que obrim els ulls, que belluguem el cap, que estenem les mans i altres coses semblants, no són més que falses illusions; i pensem que potser ni les nostres mans ni tot el nostre cos són tal com nosaltres els veiem.

[…] tot i que aquestes coses generals, és a dir, ulls, cap, mans i coses semblants, poden ser imaginàries, cal afirmar que hi ha coses encara més simples i més universals que són vertaderes i existents, amb la mescla de les quals es formen —ni més ni menys com passa amb la barreja d'alguns colors veritables— totes les imatges de les coses que, vertaderes o reals, fingides o fantàstiques, ocupen els nostres pensaments. D'aquest gènere de coses n'és la naturalesa corporal en general i la seva extensió, així com la figura de les coses extenses, la seva quantitat o magnitud i el seu nombre, i també el lloc on es troben, el temps amb què es mesura la seva duració, i altres coses semblants.

Potser per això no seria una mala conclusió dir que la física, l'astronomia, la medicina i totes les altres ciències que depenen de la consideració de les coses compostes són molt dubtoses i insegures; però que l'aritmètica, la geometria i les altres ciències d'aquest gènere, que no tracten sinó de coses molt simples i molt generals, sense preocupar-se gaire si són a la natura o si no hi són, contenen coses certes i indubtables. Perquè tant si vetllo com si dormo, dos més tres faran sempre cinc […].

Tanmateix, fa molt de temps que tinc en el meu esperit una certa opinió segons la qual hi ha un Déu que ho pot tot […]. Ara, qui em pot assegurar que aquest Déu no ha fet precisament que no hi hagi ni terra ni cel, ni cap cos extens ni cap figura, ni magnitud ni lloc, i que, així i tot, jo tingui les sensacions d'aquestes coses, i que tot em sembli existir tal com jo ho veig? […] Potser Déu no ha volgut que jo m'enganyi d'aquesta manera, ja que es diu que és supremament bo. […]

Suposaré, doncs, que hi ha, no precisament un Déu […] sinó un geni maligne, tan poderós com astut, que ha posat tot el seu enginy a enganyar-me. Pensaré que el cel, l'aire, la terra, els colors, les figures, els sons i totes les coses exteriors que veiem no són més que enganys i illusions que ell aprofita per sorprendre la meva credulitat. […]

Suposo, doncs, que totes les coses que veig són falses; em persuadeixo que no ha existit mai res de tot allò que em representa la meva memòria, plena de mentides; penso que no tinc sentits; crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són més que ficcions del meu esperit.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, i i ii

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

28. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:

[1 punt]

a) «extensió»

b) «geni maligne»

29. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció B)

3. Considereu les afirmacions següents de René Descartes en la segona meditació: «Suposo, doncs, que totes les coses que veig són falses» i «crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són més que ficcions del meu esperit». Expliqueu les raons que té Descartes per a fer aquestes afirmacions en aquest punt de les *Meditacions* i exposeu breument quina resposta hi dóna en la resta de les *Meditacions*. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

30. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Suposo, doncs, que tot el que veig és fals i que mai no ha existit res de tot allò que la memòria, plena de mentides, em presenta. Així, doncs, no tinc sentits; el cos, la forma, l'extensió, el moviment i el lloc són quimeres. Què podré considerar, doncs, com a veritable? Potser, només, que al món no hi ha res de cert.

Però com sé jo que no hi ha alguna altra cosa, a part de les que tot just acabo de considerar incertes, de la qual ni tan sols es pugui dubtar? No hi haurà potser algun Déu o un altre poder que em posi aquests pensaments en la ment? No necessàriament, perquè potser jo mateix sóc capaç de produir-los. Però jo, no sóc almenys alguna cosa? Però acabo de negar que tingui sentits o un cos. I això no obstant dubto; perquè, què se'n segueix d'això? Fins a tal punt depenc del cos i dels sentits que no puc existir sense ells? Però m'he convençut que no hi havia res de res al món, ni cel, ni terra, ni esperits, ni cossos. I doncs, m'he convençut també que jo no existeixo? Certament no: si estic convençut d'alguna cosa o si penso alguna cosa, sens dubte existeixo. Però hi ha un ésser enganyador summament poderós i astut que ha posat tot el seu enginy a tenir-me constantment enganyat. No hi ha dubte, doncs, que, si m'enganya, és que existeixo. Que m'enganyi tant com vulgui, que no podrà mai fer que jo no existeixi mentre pensi que sóc alguna cosa. De manera que, un cop examinades totes les coses i amb tota cura, s'ha de concloure que aquesta proposició, «jo sóc, jo existeixo», ha de ser necessàriament vertadera sempre que la digui o la pensi mentalment.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

31. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:

[1 punt]

a) «extensió»

b) «quimeres»

32. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu per què René Descartes diu: «[…] hi ha un ésser enganyador summament poderós i astut que ha posat tot el seu enginy a tenir-me constantment enganyat. No hi ha dubte, doncs, que, si m'enganya, és que existeixo.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

33. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Ara que sé que totes les coses que concebo clarament i distintament Déu pot fer que siguin tal com jo les concebo, és suficient poder concebre una cosa sense una altra de manera clara i distinta per a tenir la certesa que l'una és diferent de l'altra, perquè, si més no per mitjà de l'omnipotència divina, es podria donar una cosa sense l'altra […]. Per tant, a partir del fet que sé que existeixo i que m'adono que l'única cosa que pertany a la meva naturalesa és que sóc una cosa que pensa, concloc amb certesa que la meva essència rau solament en això: que sóc una cosa que pensa o una substància que no té per essència o naturalesa res més que pensar. I bé pot ser que jo tingui un cos estretament unit a mi […]; tanmateix, pel fet que d'una banda tinc una idea clara i distinta de mi mateix com a cosa que només pensa i és inextensa, i d'altra banda una idea distinta del cos com una cosa que només és extensa i no pensa, és clar que jo, és a dir, l'ànima per la qual sóc el que sóc, és plenament i veritablement distinta del cos, i que pot existir sense ell.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, VI

34. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:

[1 punt]

a) «de manera clara»

b) «a la meva naturalesa»

35. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de la frase següent del text: «[…] és clar que jo, és a dir, l'ànima per la qual sóc el que sóc, és plenament i veritablement distinta del cos, i que pot existir sense ell.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

36. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

[…] si quan estic despert tot de sobte se m'aparegués i em desaparegués algú com passa amb les imatges que veig dormint, de manera que no pogués adonar-me ni d'on ve ni a on va, no seria gens desenraonat pensar que es tractava d'un fantasma en el meu cervell, semblant als que s'hi formen quan dormo, més que no d'una persona de veritat. Però quan percebo coses que sé distintament d'on vénen i on són, i quan se m'apareixen, i puc lligar sense interrupció la sensació actual amb la resta de la meva vida, estic completament segur que les he percebut estant despert i no en somnis. I no he de dubtar de cap manera de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat a tots els meus sentits, la meva memòria i el meu enteniment per examinar-les, cap d'ells m'ha informat de res que estigui en contradicció amb cap dels altres. I és que del fet que Déu no enganya se segueix necessàriament que en això no estic enganyat.

Però com que la necessitat dels afers pràctics ens obliga sovint a prendre decisions abans no hem tingut temps d'examinar-los curosament, s'ha d'admetre que la vida humana sovint és susceptible d'errar en coses particulars […].

René Descartes. *Meditacions metafísiques,* VI

1. Expliqueu breument (entre cinquanta i vuitanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

37. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «enteniment»
b) «contradicció»

38. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu quines raons té René Descartes per a afirmar que «del fet que Déu no enganya se segueix necessàriament que en això no estic enganyat». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

39. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Observo que entre la ment i el cos hi ha una gran diferència en el fet que el cos per la seva naturalesa és divisible, i la ment és completament indivisible. En efecte, quan considero la ment, és a dir, a mi mateix només com una cosa que pensa, no en puc distingir cap part, sinó que em concebo com una cosa única i íntegra. I encara que sembla que tota la ment està unida a tot el cos, si perdés un peu, un braç o qualsevol altra part del cos, sé que no per això se suprimiria cap part de la ment. I de les facultats de voler, de sentir, d'entendre, etc., no se'n pot dir pròpiament parts, perquè és una i la mateixa ment la que vol, sent, entén, etc. Però amb les coses materials o extenses passa tot el contrari: ja que no n'hi ha cap que no es pugui dividir fàcilment en parts amb el pensament, i per això entenc que és divisible. I això bastaria per a ensenyar-me que la ment és del tot diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans.

René Descartes. *Meditacions metafísiques,* VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

40. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots o les expressions següents:
[1 punt]
a) «ment»
b) «coses materials o extenses»

41. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Expliqueu i justifiqueu per què afirma René Descartes en el text: «I això bastaria per a ensenyar-me que la ment és del tot diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

42. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Aquesta naturalesa [que Déu m'ha donat com a ésser compost de cos i ment] m'ensenya prou bé a fugir de les coses que em causen una sensació de dolor i a buscar les que em transmeten alguna sensació de plaer; però no veig que a part d'això m'ensenyi que d'aquestes diferents percepcions dels sentits hàgim de concloure res tocant a les coses que hi ha fora de nosaltres sense que la ment les hagi examinat curosament i amb molta atenció. Ja que és només a la ment, em sembla, i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses.

Així, tot i que una estrella no em produeixi una impressió més gran en l'ull que el foc d'una petita espelma, no hi ha en mi cap facultat real o natural que m'indueixi a creure que no és més gran que aquest foc, sinó que simplement ho he jutjat així des de petit sense cap fonament racional. I si bé quan m'acosto al foc sento calor, i si m'hi acosto una mica més també sento dolor, no hi ha cap raó que em pugui convèncer que en el foc hi hagi cap cosa semblant a aquesta calor que sento, ni tampoc a aquest dolor.

DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, VI

1. Expliqueu breument (entre vuitanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

43. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument (entre cinc i quinze paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «ment»
b) «cos»

44. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text: «Ja que és només a la ment […] i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

45. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Què és, doncs, allò que coneixíem amb tanta distinció en aquell tros de cera? Certament, no pot ser res del que he notat mitjançant els sentits, ja que totes les coses percebudes pel gust, l'olfacte, la vista, el tacte o l'oïda han canviat i, malgrat tot, continua havent-hi la mateixa cera. Potser és el que ara penso, això és: que la cera no era ni aquesta dolçor de mel, ni aquesta agradable olor de flors, ni aquesta blancor, ni aquesta figura, ni aquest so, sinó tan sols un cos que poc abans se'm manifestava sota aquestes formes i, ara, sota unes altres. Però, què és, parlant amb precisió, el que jo imagino quan la concebo d'aquesta manera? Considerem-ho atentament i, apartant totes les coses que no pertanyen a la cera, vegem què en resta. Certament, només alguna cosa extensa, flexible i mutable. […] Però, què és aquest tros de cera que només pot ser comprès per l'enteniment o per l'esperit? Sens dubte, és el mateix que veig, que toco, que imagino; en fi, és el mateix que conec des del començament. Ara bé, el que cal remarcar amb força és que la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació (i no ho ha estat mai, tot i que abans ho semblés), sinó una inspecció de l'esperit […].

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

1. Expliqueu breument —entre cinquanta i vuitanta paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

46. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument —entre cinc i quinze paraules en cada cas— el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «distinció»
b) «esperit»

47. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què afirma Descartes que «el que cal remarcar amb força és que la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació […], sinó una inspecció de l'esperit»? (En la resposta, heu de referir-vos als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

48. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Sóc, doncs, una cosa de veritat, i que existeix de veritat; però, quina cosa? Ja ho he dit: una cosa que pensa. I què més? Miraré de buscar més intensament en la imaginació per a esbrinar si no sóc alguna cosa més. Certament, no sóc aquesta combinació de membres que anomenem *cos humà* […] perquè ja he suposat que […] això no era res; i, tanmateix, sense canviar aquesta suposició m'adono que no deixo d'estar segur que jo sóc alguna cosa.

[…] Sé que jo existeixo, i vull saber què és aquest «jo» que sé que existeix. És clar que la concepció de mi mateix a la qual he arribat no depèn de les coses que encara no sé si existeixen i, per consegüent, encara amb més motiu no depèn de cap de les coses que la meva imaginació es figura. I els mateixos termes «figurar-se» i «imaginar» m'adverteixen el meu error: en efecte, estaria inventant si imaginés ser alguna cosa, perquè imaginar és contemplar la figura o la imatge d'una cosa corpòria. Ara bé: sé del cert que jo existeixo i sé també que totes les imatges (i, en general, totes les coses que es refereixen a la naturalesa dels cossos) potser són només somnis o quimeres. En conseqüència, veig clarament que és tan absurd dir «usaré la meva imaginació per a conèixer més distintament què sóc» com ho seria dir «ara estic despert i percebo una cosa real i vertadera, però com

que no la percebo encara prou nítidament, m'adormiré per tal que els meus somnis me la presentin amb més veritat i evidència». Així doncs, sé amb certesa que res del que puc comprendre per mitjà de la imaginació no pertany al coneixement que tinc de mi mateix, i que cal que allunyi el meu esperit d'aquesta manera de concebre, per tal que ell mateix pugui conèixer distintament la seva pròpia naturalesa.

René Descartes. *Meditacions metafísiques*, II

1. Expliqueu breument —entre cinquanta i vuitanta paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

49. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument —entre cinc i quinze paraules en cada cas— el significat que tenen en el text els mots o expressions següents:

[1 punt]

a) «imaginació»

b) «cosa corpòria»

50. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i de la comparació que s'hi estableix: «és tan absurd dir "usaré la meva imaginació per a conèixer més distintament què sóc" com ho seria dir "ara estic despert i percebo una cosa real i vertadera, però com que no la percebo encara prou nítidament, m'adormiré per tal que els meus somnis me la presentin amb més veritat i evidència"». (En la resposta, heu de referir-vos als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

51. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Arquimedes, per moure la terra del seu lloc, només demanava un punt que fos ferm i immòbil: així jo també podré concebre grans esperances si sóc prou afortunat per a trobar només una cosa que sigui certa i indubtable.

Suposo, doncs, que totes les coses que veig són falses. Estic convençut que mai no ha existit res de tot el que la meva memòria plena d'enganys em presenta. Penso que estic mancat de sentits. Crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són altra cosa que ficcions del meu esperit. Què podré considerar, doncs, com a veritable? Potser, només, que al món no hi ha res de cert.

Però, ¿què sé jo si no hi haurà alguna altra cosa diferent de les que acabo de considerar incertes, de la qual no es pugui tenir el més mínim dubte? ¿No pot ser que hi hagi algun Déu, o algun altre poder, que posi aquests pensaments en el meu esperit? Això no és necessari, perquè potser jo sóc capaç de produir-los per mi mateix. I jo, almenys, ¿no sóc alguna cosa? Però, ja he negat que tingués sentits i cos; dubto tanmateix, ¿i què en resulta d'això? ¿Sóc tan dependent del cos i dels sentits que sense ells no podria ser? Però, m'he convençut que no hi havia res de res en el món: ni cel, ni terra, ni esperits, ni cossos; ¿no estic, doncs, convençut que jo tampoc no existeixo? De cap manera; si jo estic convençut d'alguna cosa o si jo simplement penso alguna cosa,

aleshores indubtablement jo sóc […]. Després de pensar-ho bé i examinar-ho tot amb molt de compte, finalment cal concloure i donar per cert que aquesta proposició: «jo sóc, jo existeixo», és necessàriament vertadera, cada vegada que la pronuncio o la concebo en el meu esperit.

René Descartes. *Meditacions metafísiques,* II

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre cinquanta i cent paraules).

[2 punts]

52. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, dels mots següents (entre cinc i quinze paraules en cada cas):
[1 punt]
a) «extensió»
b) «concebo en el meu esperit»

53. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Per què diu Descartes en aquest punt de la segona meditació que «crec que el cos, la figura, l'extensió, el moviment i el lloc no són altra cosa que ficcions del meu esperit»? Feu referència als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.
[3 punts]

54. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Si no sabéssim que tot allò que hi ha en nosaltres de real i vertader prové d'un ésser perfecte i infinit, per més clares i distintes que fossin les nostres idees, no tindríem cap raó que ens fes estar segurs que són vertaderes.

Ara bé, des del moment que el coneixement de Déu i de l'ànima ens permet d'estar segurs d'aquesta regla, ens és ben fàcil de saber que els somnis que imaginem estant adormits no ens han de fer dubtar de cap manera de la veritat dels pensaments que tenim estant desperts. […] I, pel que fa a l'error més ordinari dels nostres somnis, que consisteix a presentar-nos objectes diversos de la mateixa manera com ho fan els sentits externs, no ens ha d'importar que ens doni motius per a desconfiar de la veritat de tals idees, ja que aquestes també ens poden enganyar mentre estem desperts, com quan els qui tenen icterícia ho veuen tot de color groc, o quan els astres o altres cossos molt allunyats ens semblen molt més petits del que són. Perquè, al capdavall, tant si estem desperts com si dormim, no ens hem de deixar convèncer mai sinó per l'evidència de la raó.

René Descartes. *El discurs del mètode,* iv

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).
[2 punts]

55. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, dels mots o les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):
[1 punt]
a) «clares»
b) «sentits externs»

56. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Descartes que «tot allò que hi ha en nosaltres de real i vertader prové d'un ésser perfecte i infinit»? Feu referència als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.
[3 punts]

57. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Ja que, segons els raonaments que acabo de fer, per a conèixer la naturalesa de Déu —fins on la meva n'era capaç— no em calia sinó considerar, a propòsit de totes les coses de què trobava en mi idees, si posseir-les era una perfecció o no; i estava segur que no hi havia en ell cap de les que significaven alguna imperfecció, però que sí que hi eren totes les altres. Així, veia que en ell no hi podia haver el dubte, la inconstància, la tristesa i altres coses semblants, atès que jo mateix hauria estat ben content d'estar-ne exempt. A més d'això, tenia idees de diverses coses sensibles i corporals; ja que, encara que suposés que somniava i que tot el que veia o imaginava era fals, tanmateix no podia pas negar que unes tals idees es trobessin en el meu pensament. Però, com que ja havia conegut molt clarament en mi que la naturalesa intel·ligent és distinta de la corporal, considerant que tota composició revela dependència i que la dependència és manifestament un defecte, vaig pensar que en Déu no podia ser una perfecció ser compost d'aquestes dues naturaleses, i que, per consegüent, ell no ho era; però que, si hi havia en el món cossos o bé intel·ligències o altres naturaleses que no fossin totalment perfectes, el seu ésser havia de dependre del poder de Déu de tal manera que no poguessin subsistir sense ell ni un sol moment.

René Descartes. *El discurs del mètode,* IV

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).
[2 punts]

58. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, dels mots o les expressions següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):

[1 punt]

a) «idees de diverses coses sensibles»

b) «subsistir»

59. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Descartes que «ja havia conegut molt clarament en mi que la naturalesa intel·ligent és distinta de la corporal»? Feu referència als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.

[3 punts]

60. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Però, allò que fa que molts pensin que és difícil conèixer el que és Déu, i fins i tot el que és la seva ànima, és que no eleven mai el seu esperit per damunt de les coses sensibles i que estan tan acostumats a no considerar res si no és imaginant-ho —que és una manera de pensar apropiada per a les coses materials— que tot allò que no és imaginable els sembla que és inintel·ligible. Cosa que és bastant palesa pel fet que, fins i tot els filòsofs, admeten com a màxima a les escoles que no hi ha res en l'enteniment que no hagi estat anteriorment en els sentits, on, tanmateix, és segur que mai no han estat les idees de Déu i de l'ànima. I em sembla que aquells que volen usar la imaginació per comprendre-les fan igual com si, per sentir els sons o flairar les olors, volguessin servir-se dels ulls; i amb aquesta diferència afegida: que el sentit de la vista no ens assegura pas menys que l'olfacte o l'oïda la veritat dels seus objectes respectius, mentre que ni la imaginació ni els sentits ens poden assegurar mai res si no hi intervé l'enteniment.

René Descartes. *El discurs del mètode,* IV

1. Expliqueu breument les idees principals del text i com hi apareixen relacionades (entre 40 i 80 paraules).

[2 punts]

61. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les paraules següents (entre 5 i 15 paraules en cada cas):

[1 punt]

a) «inintel·ligible»

b) «imaginació»

62. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Descartes que els sentits no «ens poden assegurar mai res si no hi intervé l'enteniment»? Feu referència als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.
[3 punts]

63. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

PAU. Curs 2005-2006

Perquè, al capdavall, tant si estem desperts com si dormim, no ens hem de deixar convèncer mai sinó per l'evidència de la raó. I cal remarcar que dic de la raó, i no de la imaginació ni dels sentits. Així, encara que vegem molt clarament el Sol, no hem de jutjar per això que ha de tenir la grandària amb què el veiem; i molt bé podem imaginar distintament un cap de lleó unit al cos d'una cabra, sense que calgui concloure per això que existeix realment aquest ésser quimèric; perquè la raó no ens diu pas que allò que veiem o imaginem així sigui veritat, però sí que ens diu que totes les nostres idees o nocions han de tenir algun fonament de veritat, ja que no és possible que Déu, que és totalment perfecte i conforme a la veritat, les hagi posades en nosaltres sense aquest fonament. I, per tal com els nostres raonaments no són mai tan evidents ni tan complets durant el somni com durant la vigília, encara que, de vegades, les nostres representacions mentre somiem siguin tan vives i nítides, o més, la raó ens diu també que, com que els nostres pensaments no poden ser tots vertaders perquè nosaltres no som totalment perfectes, allò que aquests tenen de veritat ha de trobar-se infal·liblement més aviat en els que tenim estant desperts que no pas en els nostres somnis.

DESCARTES. *Discurs del mètode*, IV

1. Expliqueu breument –al voltant de 40-80 paraules– les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

64. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument –al voltant de 30-45 paraules– el significat, en el text, de l'oració següent. [1 punt]
«*...la raó no ens diu pas que allò que veiem o imaginem així sigui veritat.*»

65. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Descartes que «no és possible que Déu, que és totalment perfecte i conforme a la veritat, les hagi posades en nosaltres sense aquest fonament»? (En la vostra resposta, haureu de referir-vos als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

66. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

PAU. Curs 2005-2006

> Però vaig advertir immediatament que mentre volia pensar així que tot és fals, era necessari que jo, que ho pensava, fos alguna cosa; i observant que aquesta veritat: «penso, per tant sóc», era tan ferma i segura que les suposicions més extravagants dels escèptics no eren capaces de fer-la trontollar, vaig jutjar que podia rebre-la sense escrúpol com el primer principi de la filosofia que cercava. Vaig examinar després atentament el que jo era, i veient que podia fingir que no tenia cap cos i que no hi havia món ni cap lloc on jo em trobés, però que no podia fingir, per això, que jo no fos, sinó que, al contrari, del fet mateix que pensava que podia dubtar de la veritat de les altres coses se'n seguia molt certament i evidentment que jo era, mentre que amb només deixar de pensar, encara que tota la resta que havia imaginat fos veritat, no tenia ja cap raó per creure que jo era, vaig conèixer per això que jo era una substància tota l'essència i natura de la qual és pensar, i que no necessita de cap lloc per ésser, ni depèn de cap cosa material; de manera que aquest jo, és a dir, l'ànima, per la qual jo sóc el que sóc, és enterament distinta del cos i, fins i tot, més fàcil de conèixer que aquest i, encara que el cos no fos, l'ànima no deixaria de ser tot allò que és.
>
> DESCARTES. *Discurs del mètode,* IV

1. Expliqueu breument –al voltant de 40-80 paraules– les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

67. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu breument el significat, en el text, de les següents paraules o expressions –al voltant de 5-15 paraules en cada cas. [1 punt]
   a) *«escèptics»*
   b) *«substància»*

68. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Per què diu Descartes que la seva existència és una veritat «tan ferma i segura que les suposicions més extravagants dels escèptics no eren capaces de fer-la trontollar»? (En la vostra resposta, haureu de referir-vos als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

69. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

En fi, si encara hi ha homes a qui les raons que he presentat no han convençut prou de l'existència de Déu i de l'ànima, vull que sàpiguen que totes les altres coses de les quals pensen que potser estan més segurs, com ara que tenen un cos, que hi ha astres, i una terra, i altres semblants, són, això no obstant, menys certes. És veritat que tenim una seguretat moral d'aquestes coses tan forta que el dubte sobre la seva existència semblaria una extravagància. Tot i això, si el que està en qüestió és la certesa metafísica, no es pot negar […] que tenim motius suficients per excloure la seguretat completa quan ens adonem que igualment podem imaginar, en un somni, que tenim un altre cos i que veiem altres astres i una altra terra, sense que això sigui així. Doncs, ¿com sabrem que els pensaments que se'ns ocorren durant el somni són falsos, i que no ho són aquells que tenim desperts, si moltes vegades succeeix que els primers no són menys vius i manifests que els segons? I per molt que estudiïn els millors enginys, no crec que puguin donar cap raó que pugui apaivagar aquest dubte, si no és que pressuposen l'existència de Déu. Així, en primer lloc, aquesta mateixa regla que abans he acceptat, a saber, que les coses que concebem molt clarament i distintament són totes vertaderes, aquesta mateixa regla rep la seva certesa només del fet que Déu existeix i és un ésser perfecte.

DESCARTES, *Discurs del mètode*

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

70. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. En les sis qüestions següents, trieu **l'única resposta** que considereu vàlida (no cal justificar-la). Cada resposta errònia descompta el 33% de la puntuació prevista per a cada pregunta. Per contra, les preguntes no contestades no tindran cap descompte.

Escriviu les vostres respostes en el quadernet de respostes, indicant el número de la pregunta i, al costat, la lletra que precedeix la resposta que considereu correcta (a, b, c o d).

[0,5 punts per qüestió encertada]

2.1. En aquest text, Descartes suggereix que una certesa metafísica és diferent de la seguretat moral:
a) perquè tothom té una certesa metafísica.
b) perquè ningú no podrà tenir mai una seguretat moral de res.
c) perquè una certesa metafísica és una certesa tan forta que res en absolut no seria una raó en contra seva.
d) perquè una certesa metafísica és una certesa tan forta que res del que ha passat fins ara no l'ha fet trontollar.

2.2. Una idea clara i distinta, per a Descartes:
a) només ho pot ser de les coses externes.
b) només ho pot ser del geni maligne.
c) és vertadera.
d) només la té Déu.

2.3. Quina d'aquestes tesis és defensada en el text?

a) No hi ha astres, perquè la vida és un somni.
b) Totes les idees que tenim són vertaderes.
c) Les idees clares no poden ser distintes.
d) La mera seguretat moral que hi ha astres no garanteix que tinguem una certesa metafísica que hi ha astres.

2.4. Quin d'aquests raonaments expressa un argument bàsic en la concepció cartesiana del coneixement?

a) El fet que hi ha un món extern és una raó per creure en Déu.
b) La certesa que Déu existeix és una raó per creure que algunes de les nostres idees són representacions vertaderes.
c) La certesa que hi ha un món extern és una raó per creure en Déu.
d) Perquè sé que Déu existeix, puc saber també que hi ha un geni maligne.

2.5. Quina d'aquestes afirmacions sobre el coneixement va defensar Descartes?

a) Totes les nostres idees són impressions.
b) Totes les nostres idees són clares.
c) La idea de Déu és innata.
d) Només Déu pot tenir la idea de Déu.

2.6. La concepció del coneixement humà de Descartes el converteix en un filòsof:

a) racionalista.
b) agnòstic.
c) empirista.
d) escèptic.